

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ЄС

Євтушенко Вікторія Анатоліївна
кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-7764-2277

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Кудінова Марина Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-1525-8464

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Косенко Марина Дмитрівна

студентка магістратури

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна

Зовнішня торгівля України виступає одним з важливіших засобів збільшення державного бюджету, а Європейський союз є найсильнішою глобальною економічною організацією, найбільшим і найкращим регіональним ринком світу. Тому дослідження проблем економічної співпраці України і ЄС в контексті широкого та сприятливого доступу продукції вітчизняних підприємств до ринків європейських країн ЄС набуває все більшого значення для досягнення стратегічної мети – економічного розвитку України та досягнення гідного місця в міжнародному поділі праці. У статті було розкрито соціально-економічну сутність, роль і значення міжнародної торгівлі; розглянуті основні проблеми та перспективи торгівлі України з ЄС. Вивчена її динаміка і структура, застосовані різноманітні методи для аналізу сучасного стану зовнішньої торгівлі України з ЄС. Визначені перешкоди у торгівлі України з ЄС та представлено способи для їх усунення, названі переваги даної торгівлі. Застосування режиму зони вільної торгівлі між Україною та ЄС сприяє поступовому розширенню доступу українського експорту на європейські ринки в рамках Угоди про асоціацію. Для вітчизняних суб'єктів господарювання підписання Угоди спростило вхід на захищений внутрішній ринок країн-членів ЄС та надало можливість реалізувати власні конкурентні переваги як за якістю товарів, так і за цінами. Крім отриманих можливостей, Україна при підписанні домовленостей щодо вільної торгівлі взяла на себе зобов'язання щодо підвищення стандартів якості та безпечності продукції, проведення реформ щодо технічного регулювання, побудови системи контролю за якістю та безпечністю харчової продукції. Опосередкованою перевагою для вітчизняних товаровиробників є спрощення доступу на ринки інших країн: допущення товарів на ринок ЄС з високими внутрішніми стандартами є автоматичним індикатором якості продукції.

Ключові слова: міжнародна торгівля, зовнішня торгівля, ринок ЄС, експорт, імпорт, торговельне сальдо.

JEL Classification: F01; F13; F23; F42.

АНАЛИЗ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ УКРАИНЫ С ЕС

Евтушенко Виктория Анатольевна
кандидат экономических наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-7764-2277

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Кудина Марина Михайловна

кандидат экономических наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-1525-8464

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Косенко Марина Дмитриевна

студентка магистратуры

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина,

пл. Свободы, 4, 61022, Харьков, Украина

Внешняя торговля Украины выступает одним из важнейших способов увеличения государственного бюджета, а Европейский союз является сильнейшей глобальной

экономической организацией, крупнейшим и лучшим региональным рынком мира. Поэтому исследование проблем экономического сотрудничества Украины и ЕС в контексте широкого и благоприятного доступа продукции отечественных предприятий на рынки стран ЕС приобретает все большее значение для достижения стратегической цели – экономического развития Украины и достижения достойного места в международном разделении труда. В статье было раскрыто социально-экономическую сущность, роль и значение международной торговли; рассмотрены основные проблемы и перспективы торговли Украины с ЕС. Изучена ее динамика и структура, применены различные методы для анализа современного состояния внешней торговли Украины с ЕС. Определены препятствия в торговле Украины с ЕС и представлены способы для их устранения, названы преимущества данной торговли. Применение режима зоны свободной торговли между Украиной и ЕС способствует постепенному расширению доступа украинского экспорта на европейские рынки в рамках Соглашения об ассоциации. Для отечественных субъектов хозяйствования подписания Соглашения упростило вход на защищенный внутренний рынок стран-членов ЕС и позволило реализовать собственные конкурентные преимущества как по качеству товаров, так и по ценам. Кроме полученных возможностей, Украина при подписании соглашений о свободной торговле взяла на себя обязательства по повышению стандартов качества и безопасности продукции, проведению реформ в сфере технического регулирования, построения системы контроля за качеством и безопасностью пищевой продукции. Опосредованным преимуществом для отечественных товаропроизводителей является упрощение доступа на рынки других стран: допуск товаров на рынок ЕС с высокими внутренними стандартами является автоматическим индикатором качества продукции.

Ключевые слова: международная торговля, внешняя торговля, рынок ЕС, экспорт, импорт, торговое сальдо.

JEL Classification: F01; F13; F23; F42.

ANALYSIS OF UKRAINE'S INTERNATIONAL TRADE IN THE EUROPEAN UNION

Viktoriiia Yevtushenko

PhD, Associate Professor

ORCID ID: 0000-0002-7764-2277

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Marina Kudinova

PhD, Associate Professor

ORCID ID: 0000-0002-1525-8464

e-mail: ethicalmarketing@ukr.net

Maryna Kosenko

Undergraduate Student

V.N. Karazin Kharkiv National University

4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

Ukraine's foreign trade is one of the most important means of increasing the state budget, and the European Union is the strongest global economic organization, the largest and best regional market in the world. Therefore, the study of the problems of economic cooperation between Ukraine and the EU in the context of wide and favorable access of domestic enterprises products to the EU markets is becoming increasingly important for achieving a strategic goal. This goal concludes the development of Ukraine's economy and achievement of a rightful place in the international differentiation of labor. The article considered the socio-economic nature, role and importance of international trade; main problems and prospects of Ukraine's trade with the EU as well as its dynamics and structure, various methods which are applied to analyze the current state of foreign trade of Ukraine with the EU. In our work we analyzed the obstacles of trading between Ukraine and the EU, ways to overcome them and benefits of this trade. The application of the Free Trade Area between Ukraine and the EU contributes to the gradual expansion of Ukrainian export access to European markets under the Association Agreement. The execution of this agreement for Ukrainian business entities simplified the entry to the protected domestic market of EU Member States and gave the opportunity to realize its own competitive benefits in purchase quality and price. Under this Free Trade Agreement Ukraine assumed not only opportunities but also certain obligations on improvement of quality standards and product safety, implementation of reforms in the area of technical regulation, development of quality assurance system and safety food industry. The simplification of goods access to other markets is

indirect benefit for Ukrainian manufactures. The entry to the EU markets with high level standards automatically indicates goods quality.

Keywords: International Trade, Foreign Trade, EU Market, Exports, Imports, Trade balance.

JEL Classification: F01; F13; F23; F42.

Постановка проблеми. Міжнародна торгівля є одним з найважливіших засобів розвитку міжнародної економіки. З її допомогою покращується та підвищується продуктивність праці, збільшується обсяг виробництва. Для великої кількості країн характерний економічний розвиток, орієнтований на інтеграцію в міжнародну торгівлю. Ця тенденція стала невід'ємним елементом світової економіки.

Європейський союз є найсильнішою глобальною економічною організацією, найбільшим і найкращим регіональним ринком світу. Тому дослідження проблем економічної співпраці України і ЄС в контексті широкого та сприятливого доступу продукції вітчизняних підприємств до ринків європейських країн ЄС набуває все більшого значення для досягнення стратегічної мети – економічного розвитку економіки України та досягнення гідного місця в міжнародному поділі праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження розвитку зовнішньої торгівлі України займалися зарубіжні та вітчизняні вчені: Я. Базиліук, І. Єщенко, Я. Жаліло, А. Кісельов, Н. Ковтун, С. Лебедева, Н. Навроцька, В. Осипов, І. Павленко, В. Федосов, М. Фрідман, Т. Циганкова та ін. Б. С. Серебренников наполягає, що потрібно переоснащувати виробництво, аби воно відповідало європейським стандартам, що дозволить правильно зорієнтувати та поживити зовнішню торгівлю з країнами Європейського Союзу (Геєць & Осташко (Eds.), 2016). А. Мазаракі та Є. Лагунін, вказують, що «...саме забезпечення самодостатності внутрішнього ринку України дасть можливість підвищити його системоутворюючу роль для розвитку вітчизняного виробництва» (Мазаракі & Лагунін, 2016, с. 17), а потім вже можна виходити і на зовнішні ринки. Незважаючи на велику кількість досліджень, досі залишається відкритим питання важливості міжнародної торгівлі з країнами ЄС для економіки України та її перспектив розвитку.

Мета статті, завдання та методологія дослідження. Метою статті є дослідження ринку міжнародної торгівлі України з ЄС.

Відповідно до даної мети були поставлені та вирішені наступні задачі: розкрито соціально-економічну сутність, роль і значення міжнародної торгівлі; розглянуто основні проблеми України з ЄС та напрями їх розв'язання; застосовано різноманітні методи для аналізу сучасного стану зовнішньої торгівлі України з ЄС; зроблено висновки та

надано рекомендації розвитку міжнародної торгівлі України з ЄС.

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступає міжнародна торгівля, яка є сферою міжнародних економічних відносин і являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу.

Для окремої країни участь у міжнародній торгівлі набуває форми зовнішньої торгівлі, тобто це торгівля однієї країни з іншими країнами світу, яка складається з двох зустрічних потоків товарів та послуг: оплачуваного вивезення (експорту) та ввезення (імпорту).

Експорт – це продаж товарів чи послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення продукції за межі митних кордонів України з метою отримання доходів від виробничої або інших форм господарської діяльності («Міжнародна торгівля», n.d.).

Імпорт – це придбання (купівля) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів із ввезенням їх на територію України, включаючи придбання товарів, призначених для споживання установами і організаціями України, розташованими за її межами («Міжнародна торгівля», n.d.).

Міжнародна торгівля характеризується торговельним сальдо і торговельним обігом. Торговельне сальдо – це різниця вартісних обсягів експорту й імпорту. Торговельний обіг – сума вартісних обсягів експорту та імпорту.

Дослідження наукової проблеми вимагає її вивчення в певній визначеній системі, тобто повинно мати методологічне підґрунтя. Лише спираючись на визначені концептуальні засади, підходи, принципи, методи тощо можна здійснити грамотне, ґрунтовне, виважене, послідовне дослідження.

Що стосується міжнародної торгівлі загалом, то ця тема дає можливість і потребує застосування надзвичайно широкого кола методів – від філософських і загальнонаукових до спеціальних.

При проведенні відповідно дослідження було використано наступні наукові методи: аналіз та синтез, класифікація та періодизація, як різновиди аналізу, абстрагування, узагальнення, формалізація, порівняння.

Основні результати дослідження. У теперішньому світі одним з основних рушійних джерел економічного розвитку є міжнародна торгівля, яка є сукупністю зовнішньої торгівлі товарами та послугами, продуктами

інтелектуальної власності різних держав світу. Міжнародна торгівля – це глибоке економічно-соціальне поняття, яке треба вивчати в двох напрямках: як процес прямого обміну товарами та послугами між суб'єктами між-

народно-економічних відносин та як винятковий вид громадських відносин, що утворюються між країнами у процесі та задля обміну товарами (послугами) (рис. 1) («Міжнародна торгівля», n.d.).

Рис. 1. Підходи до розуміння сутності міжнародної торгівлі
Джерело: розроблено авторами за джерелом («Міжнародна торгівля», n.d.)

Міжнародна торгівля є найбільш важливим видом реалізації принципу порівняних переваг і є другою стороною міжнародної спеціалізації. Завдяки їй держави розширюють сприятливі умови виробництва і споживання, посилюють конкуренцію та забезпечують економічне зростання.

Узагальнюючи, міжнародну торгівлю можна вважати засобом, завдяки якому держави розвивають спеціалізацію, підвищують ефективність своїх ресурсів та таким чином збільшують загальний обсяг виробництва. Країни, як і окремі особи та регіони держави, можуть виграти завдяки спеціалізації на товарах, які вони можуть виробляти найбільш ефективно, та подальшому обміну на продукти, які вони нездатні ефективно виробляти («Міжнародна торгівля України...», n.d.).

До міжнародної торгівлі входить експорт та імпорт товарів та послуг. Експорт указує товари та послуги, які були зроблені в одній державі, можуть бути проданими за її територією. Частіше вивозять ті товари, ціни яких у країні нижчі, аніж ціни на міжнародному ринку. Виділяють видимий та невидимий експорт. До видимого відносять вивезення товарів, а невидимим експортом називають надання послуг, що створені у цій державі, імпортерам з різних держав. Імпорт – це товари та послуги, що зроблені за кордонами цієї держави, але завезені та використані у ній. Імпортують товари, ціни яких зазвичай на міжнародному ринку нижчі, аніж ціни на внутрішньому ринку. Головними кількісними параметрами світової торгівлі є об'єм експорту, імпорту та товарообороту («Проблеми і перспективи формування...», n.d.).

Зовнішню торгівлю можна охарактеризувати багатьма показниками, головними з яких є: величина загального експорту (імпорту) держави; торговельне сальдо держави; величина експорту (імпорту) певного то-

вару; торговельне сальдо держави з цього товару.

Упродовж декількох років правові засади співробітництва України та ЄС передбачали, перш за все, основу Угоди про партнерство та співробітництво (УПС), яка була укладена у червні 1994 року. Одною із цілей УПС є плавне зближення України із європейським співтовариством і її інтеграція до світової торгової системи.

Договір налагоджує політичний діалог між партнерами, так і важливі пріоритети у сфері економіки. Значною ціллю стала узгодженість створення між Україною та ЄС зони вільної торгівлі. Цей договір вважається одним з найважливіших міжнародних документів, які були підписані Україною. Цей договір встановлює закони співпраці щодо торгівлі, руху капіталу, проведення обопільних платежів, об'єднання в промисловості та агропромисловому комплексі, науково-технічному співробітництві («Проблеми та перспективи зовнішньоторговельних відносин...», n.d.).

Найголовнішим положенням інтеграції України на ринок ЄС, має стати швидкий підйом торгівлі, це означає, що головною ціллю розвитку економіки стає знаходження певного місця в міжнародному поділі праці та у сфері зовнішньої торгівлі. ЄС – це найбільший ринок, який знаходиться поруч з Україною. Тобто створення зони вільної торгівлі між цими об'єктами є дуже значним кроком у економічній сфері, бо завдяки цьому продукти України мають безприкордонний доступ на ринки ЄС («Міжнародна торгівля», n.d.).

На торгівлю України та Євросоюзу негативно впливають наступні фактори: сировинна спрямованість експортних товарів; невисока конкурентоспроможність продукції; нешвидкий запуск виготовлення нової

продукції; велика собівартість продукції; невідповідність української продукції стандартам Європейського Союзу (рис. 2) («Проблеми

та перспективи зовнішньоторговельних відносин ...», n.d.; «Проблеми і перспективи формування...», n.d.).

Рис. 2. Проблеми міжнародної торгівлі України та ЄС

Джерело: розроблено авторами за джерелами («Проблеми та перспективи зовнішньоторговельних відносин ...», n.d.; «Проблеми і перспективи формування...», n.d.)

Не дивлячись на великі труднощі розвитку торгових відносин між Україною та ЄС, треба уточнити, що з погляду експорту ринок ЄС дуже привабливий, тому що це величезний ринок, який знаходиться неподалік від України. Ще Європейський Союз стане великим об'єднанням, через яке будуть надходити інвестиції в Україну, але для активізації цього процесу необхідно підвищувати її технологічну модернізацію та економічний розвиток.

Одними із постійних привілеїв створення зони вільної торгівлі України і ЄС є:

покращення механізму експорту та сальдо платіжного балансу, нагромадження інвестицій, збільшення галузей, що будуть розвиватися як експортоорієнтовані, збільшення прибутків у вигляді інвестування; отримання входу до первинних високотехнологічних засобів; покращення надходжень до більш якісних та дешевих продуктів; зміна великого рівня безпеки у сфері енергетики до малого і зниження енергозалежності держави; пришвидшення покращення добробуту населення (рис. 3) («Міжнародна торгівля України...», n.d.).

Рис. 3. Перспективи міжнародної торгівлі України та ЄС

Джерело: розроблено авторами за джерелами («Проблеми та перспективи зовнішньоторговельних відносин ...», n.d.; «Проблеми і перспективи формування...», n.d.)

Для того, аби можна було оцінити масштаби, темпи, тенденції та напрямки розвитку міжнародної торгівлі, треба користуватися системою показників, до складу якої входять: абсолютні показники (експорт, імпорт, зовнішньоторговельний обіг, фізичний об'єм міжнародної торгівлі), структурні показники (товарна та географічна структура експорту та імпорту), показники торгівлі за інтенсивністю (обсяг експорту, імпорту та зовнішньоторговельний обіг; експортна, імпортна та зовнішньоторговельна квота), показники, що підсумовують (сальдо торговельного балансу, сальдо балансу товарів та послуг) («Міжнародна торгівля України...», n.d.).

Міжнародна торгівля є дуже важливою для України, бо країна одержує велику долю

надходжень через експорт до держав ЄС (табл. 1). З 2014 по 2018 рік показник експорту товарів та послуг з України мав нестабільний характер. Так, якщо у 2014 році він становив понад 65 млн дол. США, то вже наступного року впав до 47 млрд дол. США. І лише з 2017 року почав своє зростання, проте навіть у 2018 році не досяг свого докризового значення. За останні десять років міжнародна торгівля України і ЄС значно збільшилася. Що ж до останніх п'яти років, то цей показник змінився з 20383,0 млн дол. США до 24057,2 млн дол. США. Найнижчим експорт до ЄС був у 2015 році – 15339,5 млн дол. США (Державна служба статистики України, 2019).

Таблиця 1

Експорт та імпорт товарів та послуг з України до країн ЄС

Роки	Експорт			Імпорт		
	експорт товарів та послуг України, млн дол. США	експорт товарів та послуг України до країн ЄС, млн дол. США	питома вага експорту до країн ЄС у загальному експорті України, у %	імпорт товарів та послуг України, млн дол. США	імпорт товарів та послуг із країн ЄС до України, млн дол. США	питома вага імпорту товарів та послуг до ЄС у загальному імпорті України, у %
2014	65433,0	20383,0	31,8	60754,0	24207,6	39,8
2015	47863,7	15339,5	32,0	43039,0	18075,9	42,0
2016	46228,9	15827,5	34,2	44575,5	19558,7	43,9
2017	53979,3	20986,1	38,9	55083,2	23331,9	42,4
2018	58366,5	24057,2	41,2	62947,3	26321,1	41,9

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

За пройдешні п'ять років імпорт товарів та послуг мав мінливий характер. За 2014-2015 роки спостерігалось значне скорочення

імпорту як загалом, так і до країн ЄС (рис. 4).

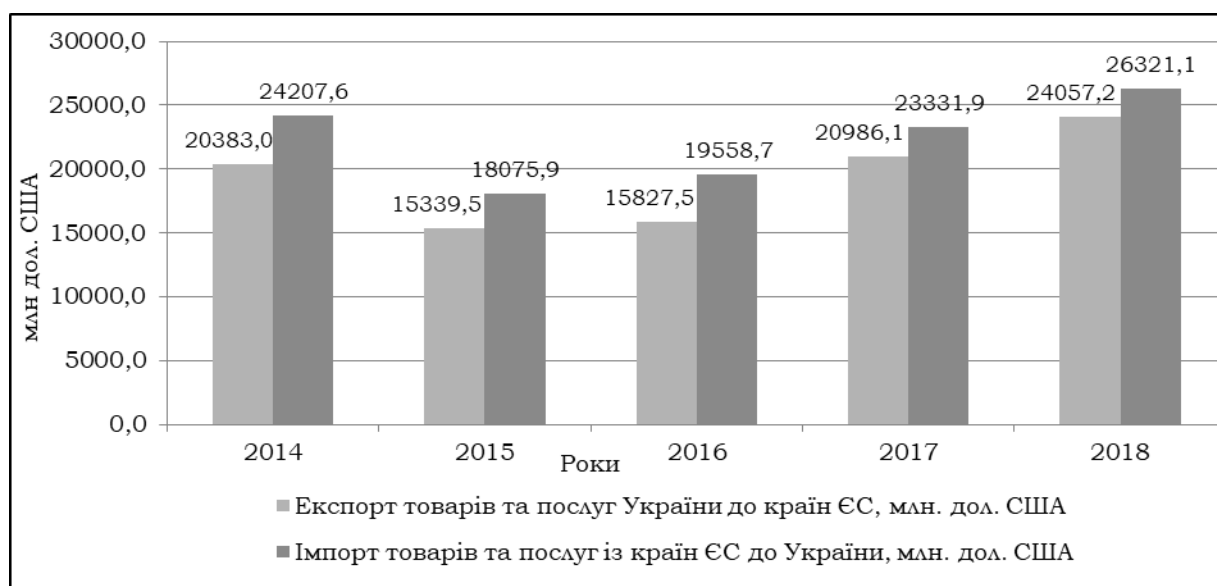

Рис. 4. Експорт та імпорт товарів та послуг у 2014-2018 рр., млн дол. США

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

Між 2014 і 2018 роками було зафіксовано негативне торговельне сальдо товарів та послуг. Найнижчий показник було зафіксовано у 2014 році, тоді він досяг позначки -3824,6 млн дол. США. У 2018 році він становив -2264 млн дол. США.

Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів та послуг на протязі п'яти років майже не змінювався, увесь час мав тенденції до зростання, проте все ще залишається меншим за одиницю. У 2016 році знизився до 0,81, а у 2018 році зріс до 0,91.

Аби детальніше вивчити експортні та

імпортні зв'язки між Україною та ЄС треба докладно розглянути його структуру. Структура експорту та імпорту складається з 22 головних галузей торгівлі.

В експорті товарів у 2018 році головну позицію займали недорогочінні метали та вироби з них (28%), друге місце – продукти рослинного походження (16%), на третьому – мінеральні продукти (11%) (рис. 5) (Державна служба статистики України, 2019; «Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС», n.d.).

Рис. 5. Структура експорту товарів з України до країн ЄС за 2018 рік, у %

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

Так, у грошовому вимірі недорогочінних металів та виробів було експортовано на 11632 млн дол. США, продуктів рослинного походження – на понад 9886 млн дол. США, мінеральних продуктів – на 4654 млн дол. США, машин, обладнання та механізмів, електротехнічного обладнання – на 4339 млн дол. США, жирів та олій тваринного або рослинного походження – на 4496 млн дол. США.

В імпорті товарів у 2018 році головну позицію займали машини, обладнання та

механізми; електротехнічне обладнання (22,82%), Друге місце – продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (18,85%), а на третьому – мінеральні продукти (16,20%) (рис. 6) (Державна служба статистики України, 2019; «Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС», n.d.).

Так, у грошовому вимірі мінеральних продуктів було імпортовано на 14191 млн дол. США, машин, обладнання та механізмів; електротехнічного обладнання –

11955 млн дол. США, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 7058 млн дол. США, засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плаваючих засобів – 4554 млн дол. США, недорогоцінних металів та виробів з них – на 3575 млн дол.

США, полімерних матеріалів, пластмаси та виробів з них – 3558 млн дол. США, готових харчових продуктів – 2340 млн дол. США, продуктів рослинного походження – на понад 1529 млн дол. США.

Рис. 6. Структура імпорту товарів з країн ЄС до України за 2018 рік, у %

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

З боку держав-членів ЄС основними торговельними партнерами України у 2014 році стали ФРН (17,9%), Польща (13,5%), Італія (9,3%), Угорщина (7,0%), Великобританія (5,8%), Нідерланди (5,1%). Основна частка українського експорту товарів припадала на Польщу (15,6%), Італію (14,5%), ФРН (9,4%), Угорщину (8,9%), Іспанію (6,9%), Нідерланди (6,5%) (рис. 7) («Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС», n.d.).

Польща імпортувала з України чорні метали, електричні машини, руди. До Італії було експортовано чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження. До Німеччини поставлялися електричні машини, насіння і плоди олійних рослин, одяг та текстиль. Нідерланди імпор-

тували з нашої країни зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження, насіння. До Угорщини було відправлено електричні машини, палива мінеральні, нафту. Іспанці купували зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження («Торгівля з Євросоюзом», n.d.).

Поряд з цим, найбільше товарів імпортовано з Німеччини (25,4%), Польщі (14,6%), Італії (7,2%), Угорщини (6,9%), Франції (6,0%), Литви (4,9%) та інших країн (35,0%) (рис. 8).

Із Німеччини Україна імпортувала механічні машини, палива мінеральні, нафту і засоби наземного транспорту, із Польщі – палива мінеральні, нафту, механічні машини, пластмаси, із Італії – механічні машини, фармацевтичну продукцію, електричні ма-

шини, із Франції – хімічну продукцію, палива мінеральні, нафту, із Угорщини – елек-

тричні машини, палива мінеральні, нафту і пластмаси («Торгівля з Євросоюзом», n.d.).

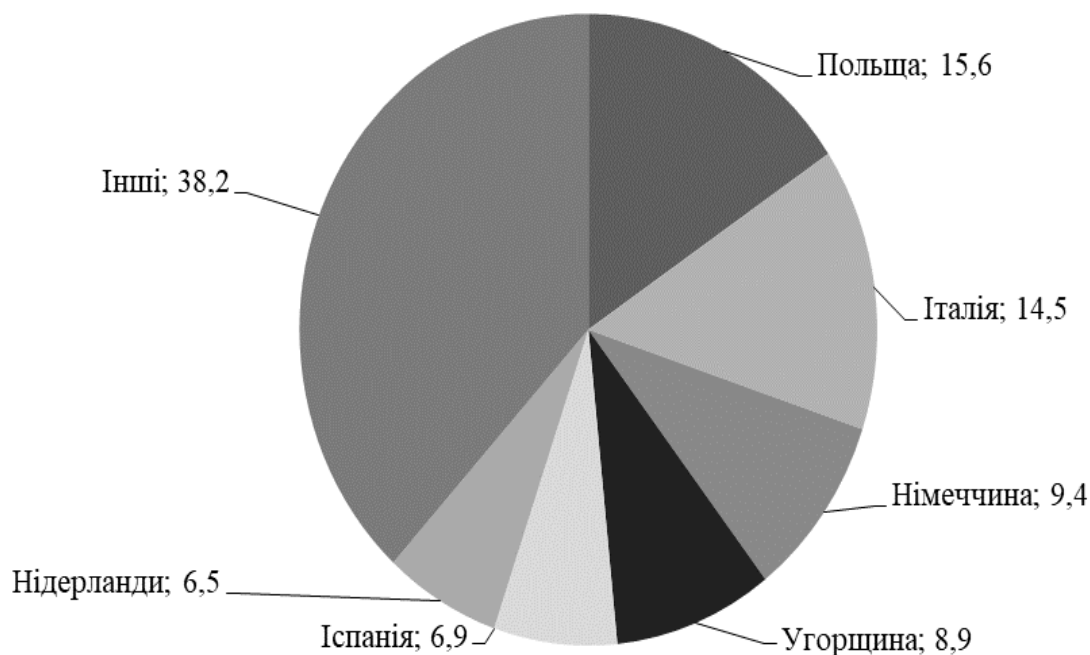

Рис. 7. Структура основних країн ЄС в експорті товарів з України у 2018 році, %

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

У 2018 році ЄС був найважливішим торговим співучасником України. Об'єм торгівлі послугами та товарами України та ЄС був визначений на рівні близько 50 млрд дол. США або приблизно 40 % торгівлі України. Експорт з України за цей же термін склав

понад 24 млрд дол. США або 41,2 % експорту послуг та товарів України. Разом з тим, об'єм імпорту держав ЄС до України склав більше 26 млрд дол. США або 41,9 % сукупного імпорту України.

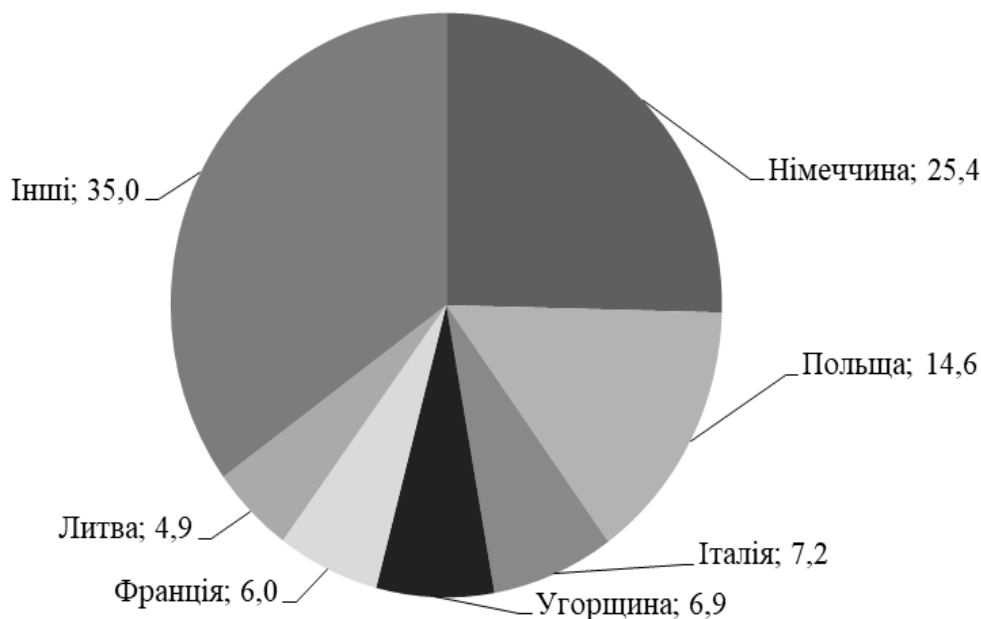

Рис. 8. Структура основних країн ЄС в імпорті товарів до України у 2018 році, %.

Джерело: побудовано авторами за джерелом (Державна служба статистики України, 2019)

ЄС залишається міжнародним торговим компаньйоном України, а у 2018 році були реалізовані чіткі цілі щодо збільшення експорту. Але разом з такими даними, в інших сферах, як за торговими потоками, так і за географічним простором, відзначаються негативні тенденції (Чайка, n.d.).

Наслідки політичної кризи, що охопила нашу країну, встигли вкрай негативно позначитися на зовнішньоторговельних відносинах та економічному співробітництві. Таким чином, на сьогоднішній день положення зовнішньої торгівлі України продовжує залишатися складним, але перспективи – вкрай серйозні.

Висновки. За підсумками таких даних легко визначити, що торгівля з країнами ЄС приносить українським виробникам додаткові можливості для експорту, проте умови не можна назвати ідеальними та надто вигідними для українців.

Вільна торгівля України з ЄС є ефективним інструментом, що сприятиме не тільки поліпшенню доступу України до потужних інвестиційних ресурсів ЄС, а й проведенню в Україні системних змін, що поліпшують умови діяльності бізнесу та інвестиційне середовище загалом.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України повинно ініціювати аналіз умов торгівлі з Європейським Союзом. Отож, Зона вільної торгівлі дала поштовх інтеграції

з Європейським законодавством та стала додатковою можливістю для експорту для багатьох виробників. Однак, попри очевидні успіхи, серйозною залишається проблема захисту українських виробників. Це говорить про те, що Україна й надалі залишається в якості постачальника сировини, але аж ніяк не продуктів з доданою вартістю («В Зоні вільної торгівлі...», n.d.); «Перспективи поглибленої торгівлі...», n.d.).

Для України дуже важливо збільшувати експорт високотехнологічних товарів та послуг, які будуть обумовлювати тип міжнародної конкурентоспроможності. Україні потрібно формувати високотехнологічний тип конкурентоспроможності та зменшувати розриви у рівнях патентування, роялті, ліцензійних платежів.

Для ефективного регулювання торгівлі українських підприємств на ринку ЄС, треба зменшувати тіньовий характер економіки, аби не відбувався нелегальний експорт капіталу через маніпулювання вивозу капіталу та відхилення від аналогів через спеціальне заниження митної вартості товарів.

У сфері послуг також треба зменшувати тенденції приховування реальних обсягів операцій, бо дуже важко оцінити обсяги наданих послуг суб'єктам економічної діяльності у ЄС, які працюють у якості мігрантів з України на нелегальній основі.

Література

1. Імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості : наукова доповідь / за ред. В. М. Гейця, Т. О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2016. 184 с.
2. Мазараки А. А., Лагутін В. Д. Внутрішній ринок України в умовах дисбалансів між виробництвом і споживанням. *Економіка України*. 2016. Вип. 4(653). С. 4–18.
3. Міжнародна торгівля. *Megos* : веб-сайт. URL: <http://www.megos.org.ua> (дата звернення: 07.11.2019).
4. Міжнародна торгівля України: аналіз, перспективи, шляхи вдосконалення. *E-works* : веб-сайт. URL: <http://e-works.com.ua> (дата звернення: 07.11.2019).
5. Проблеми і перспективи формування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/SpPrior_13/29.pdf (дата звернення: 07.11.2019).
6. Проблеми та перспективи зовнішньоторговельних відносин України та ЄС. URL: <http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/ProblemsandprospectsoftheinternationaltradebetweenUkraineandtheEU13191.pdf> (дата звернення: 07.11.2019).
7. Зовнішньоекономічна діяльність. *Державна служба статистики України* : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2019).
8. Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС. *Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії* : веб-сайт. URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2019).
9. Торговля с Евросоюзом не оправдывает ожиданий. *Апостроф* : веб-сайт. URL: <http://apostrophe.com.ua/article/economy/macroeconomy/2014-12-16/torgovlya-s-evrosouyom-ne-opravdyivaet-oidaniy/959> (дата звернення: 07.11.2019).
10. Чайка А. С. Проблемы и перспективы развития внешней торговли Украины со странами ЕС. Международная экономическая интеграция и экономическое сотрудничество как факторы социально-экономического развития. Экономические науки. *Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України* : веб-сайт. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/77679/14-Chaika.pdf?sequence=1> (дата звернення: 07.11.2019).
11. В Зоні вільної торгівлі. Як змінилися торги між Україною та ЄС. *AgroPolit.com* : веб-сайт. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisya-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki> (дата звернення: 17.11.2019).

12. Перспективи поглибленої торгівлі між Європейським Союзом та Україною. *SvitPPT* : веб-сайт. URL: <http://svitppt.com.ua/ekonomika/perspektivi-pogliblenoi-torgivli-mizh-evropeyskim-soyuzom-ta-ukrainoyu.html> (дата звернення: 17.11.2019).

References

1. Heiets, V. M., & Ostashko, T. O. (2016). *Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement: Economic Challenges and New Opportunities*: Scientific Report. Kyiv. (in Ukrainian)
2. Mazaraki, A. A., & Lahutin, V. D. (2016). Internal market of Ukraine in terms of imbalances between production and consumption. *Economy of Ukraine*, 4(653), 4–18. (in Ukrainian)
3. International trade. Retrieved from <http://www.megos.org.ua>. (in Ukrainian)
4. International trade of Ukraine: analysis, prospects, ways of improvement. Retrieved from <http://e-works.com.ua>. (in Ukrainian).
5. Problems and prospects of forming a free trade area between Ukraine and the EU. Retrieved from http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/SpPrior_13/29.pdf. (in Ukrainian)
6. Problems and prospects of Ukraine-EU foreign trade relations. Retrieved from <http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/ProblemsandprospectsoftheinternationaltradebetweenUkraineandtheEU13191.pdf>. (in Ukrainian)
7. State Statistics Service of Ukraine. (2019). Foreign economic activity. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (in Ukrainian).
8. Mission of Ukraine to the European Union. (n.d.). Trade and economic cooperation between Ukraine and the EU. Retrieved from <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>. (in Ukrainian)
9. Trade with the European Union does not live up to expectations. Retrieved from <http://apostrophe.com.ua/article/economy/macroeconomy/2014-12-16/torgovlya-s-evrosoyuzom-ne-opravdyivaet-ojidaniy/959>. (in Russian)
10. Chajka, A. S. (n.d.). Problems and prospects of development of foreign trade of Ukraine with the EU countries. *Mezhdunarodnaja jekonomicheskaja integracija i jekonomicheskoe sotrudnichestvo kak faktory social'no-jekonomicheskogo razvitija. Jekonomicheskie nauki*. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/77679/14-Chaika.pdf?sequence=1>. (in Russian).
11. In the Zone of Trade. Yak bidding between Ukraine and the United States. Retrieved from <https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisa-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki>. (in Ukrainian)
12. Prospects for the loss of trade by the European Union and Ukraine. Retrieved from <http://svitppt.com.ua/ekonomika/perspektivi-pogliblenoi-torgivli-mizh-evropeyskim-soyuzom-ta-ukrainoyu.html>. (in Ukrainian)